

1

לשבת: וְהָיָה עָרֵב וַיְהִי בֶקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי, וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּו שָׁבַת מְכָל-מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: (

סְבָרֵי מְרֻנָּה וּרְבֹבָתֵי:

(לכרון זמנא דמאית)

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל-עַם, וְרוּמְמָנוּ מִכָּל-לְשׁוֹן, וְקִדְּשָנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וַתִּתֶּן-לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת שְׁבֻתוֹת לְמַנוּחָה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים וְזְמַנִּים לְשִׂשׁוֹן אֶת-יוֹם (לשבת הַשְּׁבֻת הַזֶּה וְאֶת-יוֹם) חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֲרוּתְנוּ, (לשבת בְּאַהֲבָה, מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְזָכַר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בְּחֵרְף וְאוֹתָנוּ

ערודך הלכות שבת סימן רמ"ב השלחן ב 8

רמ"ב [כללי דיני שבת ופרטי אבות מלאכות . ובו מ"ה סעיפים]:

עדות על יכולתי יתברך לשנות את הטבע כמכות מצרים וקריאת ים סוף וירידת המן והשליו והבאר ואם אינם מודים שהקב"ה ברא עולמו הרי כופרים בכל הדברים ולכן נתן להם השבת תיכף ביציאתם ממצרים וכך אמרו חז"ל דשבת ודינין נפקדו במרה והיא החנייה הראשונה אחרי קריעת ים סוף כמבואר בתורה והרי אנו רואים בשבת הראשון שאיוו אנשים חללו את השבת ויצאו ללכת את המן ואמר הקב"ה עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורתי הרי אמר מפורש שהשבת היא כלליות כל התורה והמצוות וולכן כסוף כי משא כתיב את מן המלות תשמור ואת"כ שש ימים העטוד וכיום השניעי משטת וכלל התורה שנת קודם לרגלים דהוא תליר ומקדש אלף להורות דלתג המלת ההכרח לשמור שנת ולס חין שנת חין שסת ולין תורה]:

7 א שבת קדש היא האית הגדול שבין הקב"ה ובין עמו ישראל כמו שכתוב כי אות היא ביני וביניכם לרע כי אני ד' מקדשכם כלומר אע"ג דשבת הוא זכר למעשה בראשית כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש ולכן ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת וגו' כדכתיב במעשה בראשית וא"כ היא שייך לכל ברואי עולם ואינה דומה למועדים שהם זכר ליציאת מצרים שאין לשארי האומות שייכות בזה שהם לא יצאו ממצרים אבל במעשה בראשית כולם נבראו מ"מ לא נתן הקב"ה קדושת השבת רק לישראל בלבד וזהו לדעת כי אני ד' מקדשכם כלומר שאחתם קדושים אצלי כדכתיב קדושים תהיו ולכן נתתי לכם קדושת השבת והשבת וישראל הם תכלית הבריאה ויהוה שאומרים ולא נתת וכו' לנוי הפרט ולא האלתו וכו' כלומר חף שלכאורה יש שייכות לכולם בזה ויהו שאמרו בפ"ק דשבת מתנה טובה יש לי כניית גניו ושנת שמה לך אמור להם לישראל וכו' כלומר חף שניכולת ליתנה לכל הכרואים והו"קן:

ב קדושת שבת למעלה מכל הקדושות וברכתה למעלה מכל הברכות ולכן נתקדשה ונתברכה מראשית הבריאה כדכתיב ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו והיא מקור הברכה לכל ימות החול ולכן נצטוו ישראל על השבת בשבעה פרשיות שבתורה בבשלה ויתרו ומשפטים וכי תשא ובויקהל ואמור ובואתחנן להורות שכל שבעה ימי השביעי בשבת תלויים ולכן אני מוכירים בכל יום את השבת שאומרים בשיר של יום ראשון בשבת ושני בשבת וכן כולם:

ג השבת היא עיקר האמונה בהקב"ה שברא עולמו בששת ימים וביום השביעי שבת וינפש וכו' שאינו שומר שבת אין לו אמונה ולכן דימו חז"ל בכל הש"ס מחלל שבת לעיבור בוכבים וכל המחלל את השבת ככופר בכל התורה כולה ולכן תיכף שיצאו ישראל ממצרים נצטוו על השבת בפ' בשלה עוד קודם מתן תורה לפי שיציאת מצרים הוא עדות על השגחתו יתברך בעולמו לש"ס טוב לעושי טוב ולהיפך לעושי רע כמו המצרים וכיוצא בהם והיא

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה: וְאַרְאֶה
 אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי יְהוָה וְשְׁמִי יְהוָה
 לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם: וְגַם הִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת
 לָהֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרֵיהֶם אֲשֶׁר־גְּרוּ בָּהּ:
 וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת־נְאֻמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם
 מְעַבְדִּים אִתְּם וְאָזְכֹר אֶת־בְּרִיתִי: לָכֵן אֹמֵר לְבָנָיִךְ־
 יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם
 וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֵם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה
 וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים: וְלִקְחַתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהֵייתִי לָכֶם
 לְאֱלֹהִים וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם
 מִתַּחַת סְבִלֹת מִצְרַיִם: וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדִי לְתַת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב

28 ס' 16:28

וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם: ①
 יָדַע תֵּדַע כִּי־גֵר אֶיְהִיָה זְרַעְךָ ②
 בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם ④
 אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: ③

כ"ד יקר

שברעות ואחר כך פירש ליקוחין אלו באמרו
 והבאתי אתכם אל הארץ וגו'.
 ועל כן תקנו בפסח ד' כוסות כנגד
 התשועה מן ד' רעות אלו ולמעלה פרשת וישב
 בכוס הנאמר בשר המשקים תמצא טעם נכון
 מאוד על ארבע כוסות של פסח ע"ש. והנה
 בארבע לשונות של גאולה אלו מה שהזכיר ד'
 פעמים שם אלהים בפסוק כה תאמר אל בני
 ישראל אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי
 יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם כלל ופרט
 למה לי אלא לומר כי מן הגרות נצולו בזכות
 אברהם שהלך לו מארצו וממולדתו ומבית
 אביו אל ארץ נכריה. ובזכות העבודה של יצחק
 שנעקד על גבי המזבח לעבודת ה' נצולו
 מעבודת מצרים ובזכות יעקב שסבל ענויים כל
 ימיו נצולו מעינוי מצרים. אבל בענין דיבוק
 האלהי היו כל האבות שוים בו על כן כלם
 יחד ואמר אלהי אבותיכם שבזכות כולם יזכו
 לדיבוק השכינה. ויש אומרים והצלתי אתכם
 מעבודתם היינו מן מזל טלה אשר אליו עבדו
 המצרים ורצה לומר מן אלהות שלהם דהיינו
 עבודתם ונכון הוא.

והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. כנגד ד'
 דברים שעברו עליהם שנאמר כי גר
 יהיה זרעך הרי הגרות. בארץ לא להם הרי
 ריחוק השכינה כי הדר בחוץ לארץ דומה
 כאילו אין לו אלוה כו' וסמך ריחוק השכינה
 לגרות כי הא בהא תליא שריחוק השכינה
 נמשך מן הגרות שיהיו כגרים בחוץ לארץ
 במקום ריחוק השכינה ועבדום זהו דבר נוסף
 על הגרות כי סתם גר אינו עבד לפחות. וענו
 אותם זהו דבר נוסף על העבדות כי סתם עבד
 אין מענין אותו חנם, ובהצלה ראה הקב"ה
 להצילם בהדרגה מעט מעט מתחילה הצילם מן
 הדבר המסוכן ביותר והוא העינוי ועליו נאמר
 והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים כי
 הסבלות היינו העינוי כמו שכתוב למען ענותו
 בסבלותם ואחר כך הצילם גם מן העבדות
 ועליו נאמר והצלתי אתכם מעבודתם. ואחר כך
 הצילם מן הקל שבכולם והוא הגרות ועל זה
 אמר וגאלתי אתכם וגו' כי סתם גר אין לו גואל
 כמו שכתוב ואם אין לאיש גואל אמרו דו"ל זה
 הגר כו'. ולפי שמן הגרות נמשך סילוק השכינה
 כי מטעם זה הוצרך להסמיך אל הגרות מאמר
 בארץ לא להם המורה על סילוק השכינה.
 לעומת זה אמר כאן שבביטול הגרות יזכו
 לדיבוק השכינה ועל זה אמר ולקחתי אתכם לי
 לעם והייתי לכם לאלהים ליקוחין ממש כדרך
 גבר בעלמיה ויען כי הדר בחוץ לארץ כאילו
 אין לו אלוה על כן אמר כאן והייתי לכם
 לאלהיב ועל ידי דבוק זה וידעתם כי אני
 המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים הגדולה

וְשֵׁאִינוּ יוֹדְעַ לְשָׂאוֹל, אֶת פֶּתַח לוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ, בַּיּוֹם הַהוּא
לֵאמֹר: בְּעֶבֶר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי, בְּצֹאתִי מִמִּצְרָיִם:

הלקח הגדה של פסח והלבוב ט

תשובה להאומר, וזהו 'והגיד לכהן
 לאמר' היינו שעל ידי כן יאמר לו
 הכהן דברי כבושים, שהנגע בא על
 חטא לשון הרע'.

ומדבריו למדים שיש עוד חיוב
 הנכלל במצוות 'והגדת
 לבנך', שצריך להגיד כל הפרטים
 מאין בא הנגע, דהיינו מאין השורש
 של גלות מצרים, והוא הדבר שאנו
 מתחילים בגנות 'ארמי אוכד אבי'
 וכו'. ועוד מעלה במצווה זאת, שעל
 ידי דיבור האב בכל הפרטים
 והדברים הנעלמים וכו', יגרום
 שהבן יהיה נוגע לו דברים אלו, של
 סיפור יציאת מצרים, באופן של
 'לאמר', שמעצמו ישיב דיבורים על
 כך, וכמו שביאר בהגדת צמח מנחם
 לשון 'והגדת' הוא לשון המשכה,
 כמו שכתב רש"י ז"ל (עירובין פט).
 שגוד אסיק הוא לשון משיכה, וכן
 תרגום משכו הוא נגידו, והיינו
 שתמשוך לבנך שאינו יודע לשאול
 רוא דחכמתא, באופן של והשיב לב
 אבות על בנים על ידי בנים.

עוד מצינו במקום אחר לשון
 'הגדה', בפרשת מצורע כתיב
 (ויקרא יד, לה) 'ובא אשר לו הבית
 והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי
 בבית', וקשה מהו לשון לאמר
 האמור כאן [וכן במה שכו' 'והגדת
 לבנך ביום ההוא לאמר' הקשה
 האור החיים הק' מהו לשון 'לאמר'
 עיי"ש], ופירש המלבי"ם 'יש הבדל
 בין הגדה לאמירה, שהמגיד מבאר
 פרטי הדבר בכל סעיפיו שמגלה
 דברים שלא ידע השומע מעצמו,
 ולכן ממה שכתב 'והגיד' ולא אמר
 'ואמר' לכהן, פירוש שצריך להגיד
 לו כל פרטיו מאין בא הנגע, וכבר
 בארנו שמלת 'לאמר' יש לו כמה
 הוראות, ואחד מהוראותיו שישב

יכול מראש חדש, תלמוד לומר ביום ההוא. אי ביום ההוא. יכול
מפועד יום. תלמוד לומר. בפעור זה. בפעור זה לא אמרתי, אלא
בפעור שיש מצה ומרור מנחים לפניך:

הררי קצח

יכול מראש חדש

צריך ביאור מה הס"ד שיהיה אפשר לקיים את (1)
חובת הסיפור מר"ח, הרי בודאי שזמן
הסיפור הוא ביום היליאה כדכתיב ביום ההוא,
ואטו בלולב היה ס"ד שמר"ח הוא זמן נטילת לולב,
וה"נ ל"ב מה הס"ד כן לגבי סיפור יל"מ, ול"ב.

חבית פרק שנים ועשרים שבת קמ"ג

(4)

אמר רבי חלבו המרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת קיפוז עשרת השבמים
מישראל רבי אלעזר בן ערך איקלע להם אימשך בתרייהו איעקי תלמודיה
כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא החדש הוה לכם אמר הדריש
היה לבם בעורבנן רחמי עליה והדר תלמודיה והיינו דתנן *ד' נהראי אמר *

החודש הזה לכם ענין זה לגאולת מנרים.

(5)

כי בגלות נחמר זה ההתחדשות. כמ"ס
בפי' ויקס מלך חדש ע"ש. ובשעת הגאולה דהיינו
שנפטר שכל חיות הש"י. ומזה בא ההתחדשות.
כי קיומו ית' יש בו התחדשות תמיד למ"ש מהדש
בכל יום תמיד. ופי' תמיד בכל יום. רק מי שזוכה
והוא מוך הטבע כ' אין כל חדש כו'. אבל מי שנדבק
בפנימיות חיות הש"י יש בו תמיד התחדשות. וז"ל
החדש הזה לכם. שיכול כל א' מישראל לעורר
התחדשות זה ע"י חמונה שמצדד. בלבו שהכל מהש"י.
וזה ההפרש בין שבת לר"ח. ששבת מעין עובד
קביעא וקיימא שאין הסתר. כמ"ס מתעברין מינה.

(6)

מ אמר להם צאו
וראו איזו היא דרך ישרה שירדק בה

הגולד. רבי אלעזר אומר רב טוב. אמר
להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך.
שבכלל דבריו דבריכם.

הררי קצח

(3)

תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי.
ואלו הן. רבי אליעזר בן הורקנוס. ורבי
יהושע בן חנניא. ורבי יוסי הכהן. ורבי
שמעון בן נתנאל. ורבי אלעזר בן ערך.
הוא היה מונה שבתן. רבי אליעזר בן
הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה.
רבי יהושע אשרי יולדתו. רבי יוסי חסיד.
רבי שמעון בן נתנאל ירא חמא. ורבי

אלעזר בן ערך מעין המתגבר. הוא היה
אומר אם יהיו כל חכמי ישראל בכף
מאזנים. ואליעזר בן הורקנוס בכף שניה
מכריע את כולם. אבא שאול אומר
משמו. אם יהיו כל חכמי ישראל בכף
מאזנים. ורבי אלעזר בן הורקנוס אף
עמהם. ורבי אלעזר (בן ערך) בכף שניה.
מכריע את כולם:

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב
אֶת־הַקֶּץ, לַעֲשׂוֹת כְּמָה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים,
שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע, כִּי־גַר יִהְיֶה זְרָעְךָ, בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם,
וַעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּן
אֲנֹכִי. וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ, בְּרַכְּשׁ גָּדוֹל:

¹HASHEM said to Moses, "One more plague shall I bring upon Pharaoh and upon Egypt; after that he shall send you forth from here. When he sends forth, it shall be entirely — he shall drive you out of here. ²Please speak in the ears of the people: Let each man request of

יֵאָמֵר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עוֹד נִגַּע אֶחָד אָבִיָּא עַל־פְּרַעֲהוּ וְעַל־מִצְרַיִם אַחֲרֵי־כֵן יִשְׁלַח אֹתְכֶם מִזֶּה בְּשִׁלְחוֹ בְּלָה גֵרֶשׁ יִגְרֶשׁ אֹתְכֶם מִזֶּה: דְּבַר־נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאִתּוֹ

side side

ש"ר יתא: (א) בלה. גמירא (אונקלוס). [בלה] כליל, כולכס ילח: (ב) דבר נא. אין נא לאלא לשון בקשה. בבקשה ממך הזהיר על כך, שלא יאמר אותו לדיק אברהם וטבדום וענו

אותם (ברחשית טו:יג) קיים בהם, ואחרי כן יאלו ברכוש גדול (שם יד) לא קיים בהם (בברכות ט:). (ד) ויאמר משה בה אמר ה'. בעממו לפני פרעה נאמרה לו כנראה זו, שהרי משילא מלפניו לא הוסיף ראות פניו (ש"ר יתא): בחצות הלילה. כהחלק הלילה.

Bar Hesel

V. 2—3. The statement made in the preceding verse that Pharaoh will drive you out for ever is a further proof of the correctness of the meaning we gave above (Ch. III,22) of שאַלּ מאַח (not מעם) being to ask for something as a gift, not as a loan. — (דבר נא) always implies a certain reluctance, some opposition on the part of the person addressed. See note on Gen. XII,13. נא אַמְרֵי נא. The people had just proved their sterling moral quality in the most brilliant manner. For three days long their oppressors, chained in blindness, were completely helpless in their power; for three days long all their treasures lay open in their houses, and no Jew took the opportunity to take the slightest advantage either against their persons or their possessions. At the moment when they recovered the use of their eyesight and found all their possessions untouched, God made this recognition of the moral nobility of the Jews at last overcome the Egyptians' antipathy to the Jews. This moral greatness on the part of his people, more than all the miracles he performed, made the man Moses great in the eyes of the Egyptians. It must indeed have gone against the grain of Moses and the people to risk to some extent losing this moral victory by such requests. But it was the Will of God, that His people should not go out in poverty] — we must remember that all the previous generations that had lived in slavery had been in no position to acquire even the smallest possessions for themselves. [God wanted the first foundation stone of the prosperity of His people to be acquired and consecrated through the recognition of their moral greatness by those who had hitherto despised and looked down on them. Hence this נא.] Added to this, time was pressing. There were but twelve hours to the next midday. Hence נא באזני העם persuade them, urge them to take this step. So, at the very time that Moses was standing before Pharaoh, and Pharaoh was threatening him with death, outside, the people were already preparing for their departure, and Moses and the people were celebrating the great moral victory they had achieved

אָ וּלְמִדָּה, מֵהַ בְּקֶשׁ לָבוֹ הַאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אֲבִינוּ. שְׁפָרְעָה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים, וְלָבוֹ בְּקֶשׁ לַעֲקֹר אֶת־הַכֹּל, שְׁנֵאָמַר: אֲרָמִי אֲבָד אָבִי, וַיֵּרֵד מִצְרַיִמָּה, וַיִּגַּר שָׁם בְּמִתֵּי מַעֲט. וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גְדוֹל, עַצוּם וָרֵב:

The Galus in Mitzrayim Encompassed All Four Galuyot

1

I was struck by a wonderful idea! I would like to propose an explanation for Yosef's surprising behavior based on the teachings of the Arizal in Likutei Torah (Ki Teitzei). He comments on Chazal's division of Yisrael's exiles into four distinct galuyot: **בבל, מדי, יון, אדום—Bavel (Babylon), Madai (Medea), Yavan (Greece) and Edom (Rome).** We find this division employed in the following Midrash (B.R. 2, 4) regarding the passuk (Bereishis 1, 2):

"והארץ היתה תוהו, זה גלות תוהו... זה גלות בבל... ובהו, זה גלות מדי... וחושך, זה גלות יון... על בני תהום, זה גלות ממלכת הרשעה... ורוח אלקים מרחפת, זה רוחו של מלך המשיח."

The Midrash relates to the second passuk in the Torah. Four elements are mentioned initially: "tohu," "vohu," "choshech" and "tehom." The Midrash associates "tohu" with Galus Bavel, "vohu" with Galus Madai, "choshech" with Galus Yavan and "tehom" with the evil regime of Galus Edom. The passuk concludes by stating that the spirit of G-d hovered upon the surface of the water; according to the Midrash, this refers to the spirit of the Melech HaMashiach. We find a similar division in another Midrash (B.R. 44, 17) related to the passuk (Bereishis 15, 12): "והנה אימה השיכה גדולה גופלת עליו, אימה זו בבל, אימה זו מדי, גדולה זו יון, גופלת עליו זו אדום." Once again, the Midrash associates four elements mentioned in the passuk with the four individual exiles.

The Arizal questions why Chazal only mention four exiles in this Midrash. They neglect to mention the exile in Mitzrayim, which was the most severe of all the exiles. His answer provides us with an essential principle. The four exiles of Bavel, Madai, Yavan and Edom were separate and distinct entities. Each one corresponded to one of the four letters of the holy name Havaya.

Galus Bavel corresponds to the letter "yud"; Galus Madai corresponds to the letter "hei"; Galus Yavan corresponds to the letter "vav"; and Galus Edom corresponds to the second "hei." Galus Mitzrayim, however, represented a general exile encompassing all of the other four exiles together. Its tumah opposes the power of the tip of the letter "yud"—"kotzot shel yud." The tip of the letter "yud" encompasses all four letters of the holy name. Therefore, Chazal only mention the four

4

They descended to Mitzrayim the third time with Yaakov and the entire household of seventy people. They left after Yaakov's death to bury him in the Mearas HaMachpeilah. They descended to Mitzrayim for the fourth time to complete the servitude. They left at the time of the exodus accompanied by supernatural feats. All in all, they went down to Mitzrayim four times and exited Mitzrayim four times. This constitutes an example of "ma'aseh avos siman la'banim"—the acts of the forefathers foretell events that will be experienced by the children, their descendants. These four descents and exits constituted a preparation for the four exiles and four redemptions. This concludes his explanation.

2

individual exiles, because the exile in Mitzrayim was not a novel Galus but rather a conglomeration of the other four. This concludes the Arizal's explanation.

We find a nice allusion to this fact in Simchas HaRegel on the Pesach Haggadah, authored by the Gaon Chida. He cites the aforementioned Arizal and adds that all things are alluded to in the Torah. He points out that the fact that the Galus in Mitzrayim encompassed all of the other four galuyot is alluded to in the very first passuk of sefer Shemos: **ואלה שמות בני ישראל הבאים—**and these are the names of Bnei Yisrael who came to Mitzrayim. The passuk employs the word **באים** (who came), which can be viewed as an acronym for: **בבבל מדי יון אדום**—the four exiles contained within the exile in Mitzrayim.

A similar allusion is presented by the Bnei Yissaschar (Nissan 4, 2); however, his allusion employs Rome, which is actually Edom. He refers to the passuk (Shemos 2, 23) which states that the king of Mitzrayim died: **"כימים הרבים ההם—**during those many days. Here the word **רבים** is seen as an acronym for: **רומי, יוני, מדי, בבל—Rome, Bavel, Yavan and Madai**—alluding to the fact once again that the Galus in Mitzrayim encompassed these four exiles. The source for the allusion involving the word **רבים** comes from the Megaleh Amukos (Toldos), where he refers to the passuk in Tehillim (3, 2): **"ה' מה רבו צרי רבי'ים קמים עלי—**Hashem, how many are my tormentors! The great (**רבי'ים**) rise up against me! Here, as well, **"the great"—רבי'ים**—alludes to the four regimes of: **רומי, בבל, יון, מדי**.

This helps us understand why the passuk in parshas Vaeira (Shemos 6, 6) mentions "four expressions of geulah": **"הוצאתי, והוצאתי, והוצאתי, והוצאתי"**—the basis for the institution to drink four glasses of wine on the first night of Pesach. In reality, there was only one geulah from Mitzrayim; so why mention "four expressions of geulah"? Now, according to what we have just learned, the answer is quite clear. Seeing as Galus Mitzrayim incorporated all of the four galuyot, the geulah from Mitzrayim also encompassed the four redemptions from those galuyot. Hence, "four expressions of geulah" are mentioned to account for all four geulot.

Four Descents and Four Exits Alluding to Four Exiles and Four Redemptions

Now, I would like to present a wonderful introduction drawn from the magnificent teachings of the holy Admor, the Maharid

3

of Belz, zy" a. He states in the name of the early sources that the Galus in Mitzrayim encompassed all four galuyot. Then he points out something remarkable. It was precisely for this reason that we find that the shevatim went down to Mitzrayim four times and exited Mitzrayim four times.

They descended to Mitzrayim the first time when they were dispatched by Yaakov, as it is written (Bereishis 42, 1): **וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות—**Yaakov saw that there was grain in Mitzrayim; so Yaakov said to his sons, "Why do you make yourselves conspicuous?" And he said, "Behold, I have heard that there are provisions in Mitzrayim; go down there and purchase for us from there, so that we may live and not die." Then they left Mitzrayim in order to bring Binyamin back with them. They descended to Mitzrayim for the second time with Binyamin. They left for the second time after Yosef revealed his true identity, in order to bring Yaakov back with them.